

**ЕТАПИ АНАЛІЗУ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ
МІКРОРІВНЯ**

Організація управління посідає центральне місце у системі внутрішньо фірмового менеджменту економічних систем мікрорівня, оскільки саме ефективність формування системи управління найбільшою мірою впливає на результат діяльності суб'єктів господарювання.

Умови функціонування економічних систем мікрорівня, як суб'єктів господарювання, характеризуються невизначеністю та нестійкістю через зміни, що мають місце в економіці України. Тому ефективність їх господарювання значною мірою залежить від здатності системи управління адекватно та оперативно реагувати на активні зміни зовнішніх умов, що зумовлює необхідність дослідження управління з метою його адаптації до мінливих умов діяльності. Особливої уваги потребує вивчення організації управління, як основи формування системи управління.

Питаннями сучасного управління економічними системами займалися такі вчені, як Л. І. Федулова, О. С. Мороз, А. А. Пилипенко, Є. Бельтюков, С. Козловський, А. В. Федорченко та ін. [1-6]. В роботах Л. І. Федулової зазначено, що подолання або попередження появи негативних процесів в економіці можливе лише шляхом корінних змін внутрішньо фірмового менеджменту [1, с. 147]. В наукових дослідженнях О. С. Мороз розглянуто управління змінами на рівні компанії в період економічної кризи, яке направлене на мінімізацію зв'язків структури та зміни у способі ведення бізнесу [2, с. 54]. У науковій розробці А. А. Пилипенко акцентується увага на необхідності визначення завдань системи управління відповідно до рівня економічного розвитку підприємства та адаптації до мінливих ринкових умов господарювання на основі впровадження відповідних механізмів управління підприємством [3, с. 78]. Авторами у роботі [4, с. 23] розкрито особливості організаційної структури спільного підприємства в галузі машинобудування, які враховують міжнародну діяльність таких підприємств. Науковець С. Козловський звертає увагу на необхідності і значущості впровадженні таких методів управління, які дають можливість розподіляти ризики між окремими підрозділами організації, стимулювати й заохочувати працівників до більш ефективного виконання поставлених завдань [5, с. 30]. У наукових розробках А.В. Федорченко процес аналізу складних економічних систем розглядається в межах системи управління на основі маркетингу і маркетингових досліджень з використанням системного підходу [6, с. 363].

Однак, не зважаючи на розробки науковців, проблема проведення аналізу організації управління економічною системою мікрорівня, як суб'єкта господарювання, залишається актуальною. Зазначена проблематика в науковому плані досліджена неповністю.

Метою статті виступає розробка етапів аналізу організації управління економічною системою мікрорівня в мінливих конкурентних умовах на основі системного підходу.

Представниками економічної системи мікрорівня можуть виступати такі суб'єкти господарювання, як підприємства, організації, домашні господарства та ін. В сучасних умовах господарювання вітчизняним підприємствам потрібна гнучкість і оперативна адаптація до ситуації на ринку, яка має невизначений характер, більш низькі управлінські витрати та перспектива розвитку бізнесу.

З метою підвищення ефективності функціонування підприємств, необхідна така організація управління, яка могла б забезпечити швидке реагування на зміни середовища діяльності з відповідним прийняттям управлінських рішень щодо визначення характеру впливу на внутрішні структурні підрозділи та координацію їх діяльності відповідно до змін.

Для формування адаптивної системи управління до сучасних умов господарювання необхідний постійний моніторинг існуючої організації управління економічною системою мікрорівня з визначенням основних ознак об'єкту дослідження та відповідності умовам діяльності і вимогам щодо ефективності системи управління.

При вивченні організації управління економічною системою мікрорівня об'єктом дослідження виступає середовище його функціонування, яке прийнято ділити на внутрішнє і зовнішнє, при цьому останнє у свою чергу складається із загального зовнішнього та бізнес-середовища.

Кожна компонента середовища функціонування економічної системи мікрорівня має ознаки, які впливають на діяльність суб'єкта господарювання і відповідно на організацію управління. Тому дослідження зовнішніх і внутрішніх факторів середовища повинні бути основою для отримання необхідної інформації щодо змін умов господарювання.

Характерною ознакою організації управління, яке здійснюється у внутрішньому середовищі, є організаційна структура, аналіз якої необхідно проводити при дослідженні середовища діяльності.

В сучасних умовах господарювання підприємства мають різні організаційні структури, тип яких залежить від організаційно-правової форми, розміру, виду діяльності та інших ознак підприємства. Таким чином, необхідне вивчення організаційно-правової форми господарювання, як основи побудови організаційної структури та проведення аналізу відповідно до взаємодії структур управління таких, як апарат управління, функціональних відділів та виробничих підрозділів.

При дослідженні організаційної структури зосереджується увага на аналізі рівнів управління та процесах делегування повноважень. Один із аспектів визначення ефективності управління полягає в оцінці обсягів робіт менеджерів з використанням такого показника, як норма керованості, що характеризує кількість працівників або структурних підрозділів, діяльність яких контролює один керівник.

Важливою складовою дослідження є аналіз і оцінка ефективності організації управління відповідно до цілей і завдань суб'єкта господарювання.

Результатом аналізу повинні бути сформовані пропозиції щодо вдосконалення організації управління економічною системою мікрорівня в середовищі її функціонування.

Порядок проведення дослідження організації управління можливо представити як сукупність етапів, які знаходяться у взаємозалежності і взаємодії. З цією метою розроблено структурно-логічну модель, яка характеризує взаємозв'язок між етапами та послідовність проведення аналізу організації управління (рис. 1).

Запропонована модель включає 6 основних етапів. В основу формування моделі покладено комплексність дослідження та декомпозицію. Такий підхід дає можливість розглядати організацію управління як цілісний процес з виокремленням компонент, що забезпечує поглиблене вивчення системи управління.

Кожний етап має відповідні цілі, які ґрунтуються на досягненні оперативних та стратегічних завдань підприємства.

Вивчення організації управління базується на аналізі факторів зовнішнього середовища функціонування економічної системи мікрорівня та визначенні їх впливу на формування управління суб'єктом господарювання, що складає перший етап дослідження.

Другим етапом аналізу передбачається вивчення факторів внутрішнього середовища діяльності суб'єкта господарювання: дослідження організаційно-правової форми та організації виробництва чи надання послуг.

На наступному етапі проводиться аналіз організаційної структури, який передбачає дослідження взаємодії структур управління, аналіз рівнів управління та вивчення процесу делегування повноважень.

Відповідно до повноважень оцінюється обсяг робіт менеджерів усіх рівнів управління. За отриманими результатами проводиться аналіз ефективності організації управління та оцінка відповідності цілям і завданням економічної системи мікрорівня. На останньому етапі розробляються пропозиції щодо вдосконалення організації управління у відповідності з вимогами часу.

Більшість вітчизняних підприємств має складну організаційну структуру, що не може забезпечити швидке реагування на мінливість зовнішнього середовища функціонування економічних систем мікрорівня.

Складність організаційної структури зашкоджує обміну інформацією, знижує продуктивність праці менеджерів та збільшує тривалість прийняття управлінських рішень [8, с. 45], що негативно впливає на оперативність прийняття управлінських рішень в умовах нестабільної економіки.

В таких умовах менеджмент не може бути гнучким і динамічним, так як існуюча ієрархія управління блокує вчасне надходження інформації щодо процесів, які проходять в зовнішньому середовищі, та їх впливу на діяльність підприємства. За таких умов не можливе швидке реагування на зміни у конкурентному середовищі, так як на організацію управління впливає характер виробництва чи особливості надання послуг, галузеві характеристики, ступінь відповідності організаційної структури управління ієрархічній структурі виробництва чи послуг, співвідношення між централізованою і децентралізованою формами управління і т.п.

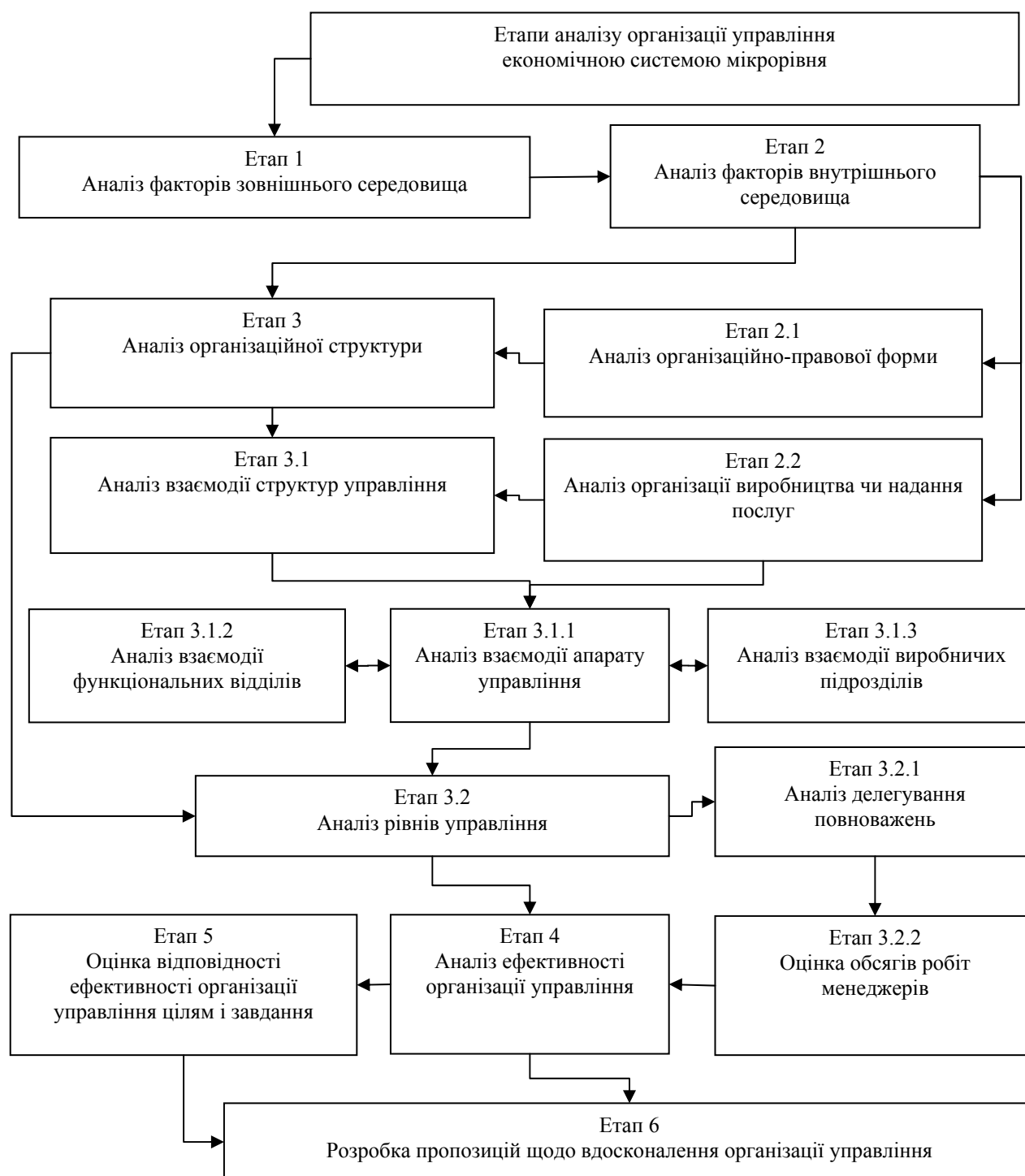

Рис. 1. Структурно-логічна модель етапів аналізу організації управління економічною системою мікрорівня [власна розробка]

В умовах глобалізації економічних процесів необхідно відходити від ієрархічних і багатовісних структур управління і акцентувати увагу на інших моделях. Таким чином, запропоновані етапи аналізу організації управління дають можливість оцінити основні ознаки управління економічною системою мікрорівня відносно середовища функціонування, організаційно-правової форми господарювання, дослідити організаційну структуру, рівні управління, виявити недоліки в організації управління та сформулювати заходи щодо її вдосконалення та адаптації до сучасних умов господарювання.

Виникає потреба у формуванні нових підходів до організації управління в економічних системах мікрорівня, яка б відповідала вимогам часу і була адаптивною до умов зовнішнього середовища їх функціонування.

За результатами досліджень можлива розробка стратегій розвитку підприємства та формування гнучкої і динамічної системи управління в мінливих зовнішніх умовах господарювання, що забезпечить мобільність і оперативність при прийнятті управлінських рішень.

Література

1. Федулова Л.І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні / Л.І. Федулова. – К.: «Фенікс», 2005. – 320 с.
2. Мороз О.С. Управління змінами на рівні компанії в період економічної кризи / О.С. Мороз // Держава і регіони. – 2010. – № 3. – С. 49-55.
3. Пилипенко А.А. Організація управління інтеграційним розвитком суб'єктів господарювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 „Економіка и управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / А.А. Пилипенко. – Харків, 2009. – 36 с.
4. Бельтюков Є. Развитие экономики на основе создания совместных предприятий / Є. Бельтюков, Михаэль Маттиас ОКС // Економіст. – 2011. – № 8. – С. 28-23.
5. Козловський С. Стратегічне управління розвитком економічних систем / С. Козловський // Економіка України. – 2011. – № 4 (593). — С. 28-37.
6. Федорченко А.В. Теоретичні аспекти дослідження систем маркетингу та маркетингових досліджень з позицій системного підходу / А.В. Федорченко // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. — 2013. — № 1 (14). — С. 363-371.
7. Мескон М. Х. Основы менеджмента / Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. ; пер. с англ. – М. : Дело, 2000. – 704 с.
8. Майкл Армстронг. Менеджмент : методы и приемы / Майкл Армстронг ; [пер. с 3-го англ. изд.]. – К. : Знання – Прогрес, 2006. – 876 с.

Рецензент д.э.н., профессор Птащенко Л.О.